

Haugesund
kommune

Skolebibliotekplan for Haugesund 2021 - 2025

Fra skolebiblioteket på Haraldsvang ungdomsskole. Alle foto: Mustafa Gürlek

Forord

Læring i alle fag krever god språkforståelse og et rikt ordforråd. Gode språkferdigheter er nøkkelen til integrering og deltakelse i samfunnet, samtidig er det en inngangsbillett til videre utdanning og arbeidslivet. Gode skolebibliotek gir tilgang til spennende og aktuell skjønn- og faglitteratur, samt gode digitale ressurser, noe som igjen skaper gode og kritiske lesere.

Det er store forskjeller når det gjelder hvilken tilgang barn har til både litteratur og ulike digitale nettressurser som lydbøker og e-bøker, spill m.m. hjemme. Et godt skolebibliotek kan derfor bidra til sosial utjevning, nettopp fordi at alle barn som går på skolen får tilgang dette.

I Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 – Rom for demokrati og dannelse har regjeringen nye samarbeidsformer mellom skolebibliotek og folkebibliotek, som satsningsområde:

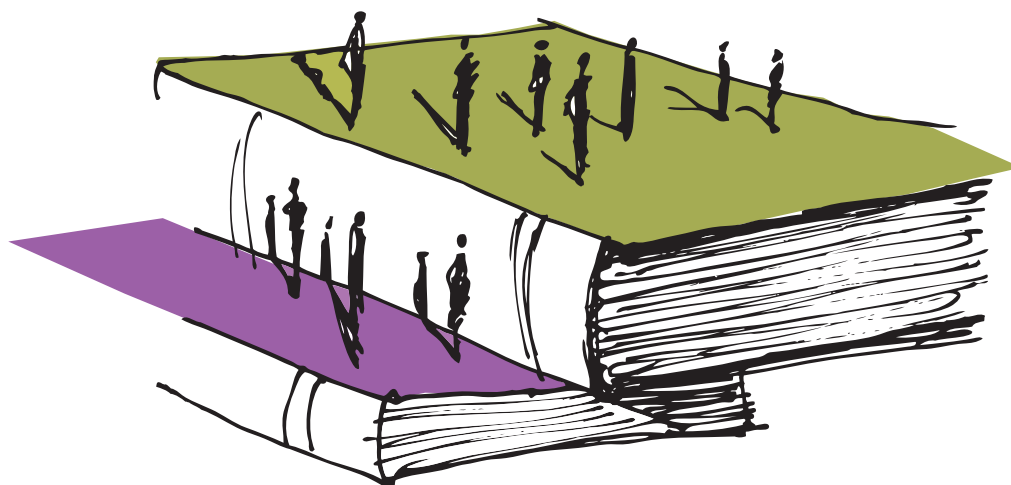
«Økt samarbeid gir grunnlag for bedre ressursutnyttelse på tvers av institusjoner. Samarbeid mellom institusjoner om drift, tjenester eller prosjekter medfører som regel at ressurser frigjøres til andre behov. Ofte vil det innebære ikke bare kompetansedeling, men også kunnskapsdeling og læring, både bevisst og ubevisst.» (s. 27).

Gjennom et samarbeid mellom skolen og folkebiblioteket ønsker vi å løfte skolebibliotekene i Haugesund. Skolebibliotekplanen viser roller og ansvar for de forskjellige aktørene, og er således et viktig verktøy i dette arbeidet.

Med hilsen

Gyda Auestad
Kommunaldirektør Oppvekst

Simon Nesse
Kommunaldirektør Kultur Idrett Frivillighet

Innledning

Det er et mål at alle elever i Haugesundskolen skal ha et likeverdig skolebibliotektilbud. Skolebibliotekene har i senere år blitt nedprioritert på grunn av innsparinger i skolesektoren, men nå har politikerne vedtatt en ny satsning på skolebibliotek. Det er gitt økonomisk støtte til en ny skolebibliotekkoordinator og innkjøp av nye utlånsmaskiner til skolebibliotekene. Det åpnes opp for et tett og nært samarbeid mellom Folkebibliotek og skolebibliotek. Skolebibliotekarer og pedagoger skal bruke skolebiblioteket aktivt i undervisningen for å oppnå målene i LK20.

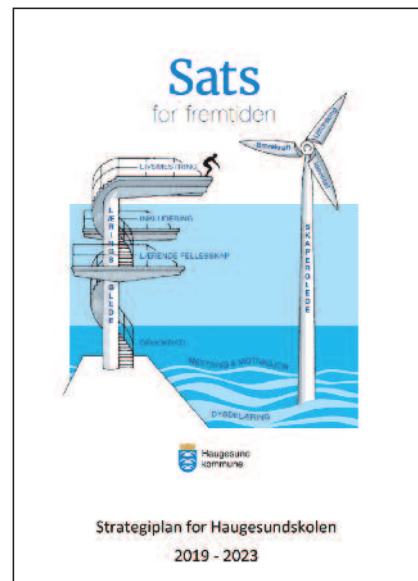
Planen må også ses i sammenheng med Strategiplan for Haugesund Sats for fremtiden 2019-2023, og kommunens leseplan. I leseplan for Haugesundskolen retter mange av tiltakene seg mot et velfungerende skolebibliotek der lesestimulering står i fokus.

Denne planen skal være et førende dokument for hvordan dette kan oppnås.

Skolebibliotekkoordinator stillingen vil kunne ivareta mange av de oppgavene som skal til for løfte kvaliteten på skolebibliotekene og til å kunne gi hver enkelt skolebibliotekar økt kompetanse.

For fremtidens elever er det viktig å kunne kommunisere, samhandle og delta gjennom lese-, skrive-, muntlig kompetanse og demokratisk kompetanse, og å kunne utforske og skape gjennom kreativitet, innovasjon, kritisk tenkning og problemløsning. Et velfungerende skolebibliotek vil være en viktig bidragsyter inn i skolens arbeid med å gi denne kompetansen.

Det er laget en standard i denne planen. Målet er at alle skoler skal strekke seg mot denne standarden slik at alle elevene i kommunen får et likeverdig tilbud. Ut fra denne standarden vil skolene ha et verktøy å jobbe etter for å oppnå dette målet.

Hvorfor skolebibliotek?

Skolebiblioteket skal være en ressurs for elever og lærere som skal støtte opp om elementer hentet fra «Sats for fremtiden, strategiplan for Haugesundskolen 2019 - 2023»:

Hovedmålsettingen i strategiplan for Haugesundsskolen er:

Elevene i fremtidens skole skal kunne bruke kompetansen sin i ulike og også nye sammenhenger. Det handler om å kunne løse oppgaver og møte utfordringer som inkluderer både kognitive, praktiske, sosiale og emosjonelle sider ved elevenes læring. Haugesundskolen vil gjennom motiverende, variert og praktisk undervisning utvikle elevenes læringsglede og skaperglede. Det pedagogiske innholdet skal foredles gjennom gode profesjonelle læringsfelleskap.

Livsmestring:

Et godt skolebibliotek vil bidra til å styrke elevers språk- og lesekompetanse. Slik kan vi motvirke utenforskap og bidra til at elever fullfører videregående skole og kan skape seg gode liv. God lesekompetanse og leseglede vil fremme muligheten til å tilegne seg nye kompetanse gjennom hele livet – livslang læring.

Identitet:

Lesing er identitetsbyggende. En leser utvikler ordforrådet og språket sitt. En leser utvikler seg som menneske når en trer inn i fortellingens verden, lærer seg å stille spørsmål, ser ting fra ulike perspektiv, undrer seg, utvikler empati og får kjenne på ulike følelser og situasjoner. En leser vil knytte litteraturen til sin virkelighet og etablere mening, løse problemer og tenke over situasjoner i eget liv. (Henning, s. 21).

Inkludering:

Skolebiblioteket er en læringsarena, en sosial arena og en møteplass som bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. Skolebiblioteket kan være et sted å være, og et sted hvor skolen og fritidsinteresser kan krysse hverandre.

Lærende fellesskap:

Skolebiblioteket er en arena hvor vi jobber på tvers av klasser og trinn. Skolebiblioteket støtter elevens læring, både faglig og sosialt og inviterer til medvirkning i et lærende fellesskap. Både fysiske og digitale kilder er en integrert del av kildefanget, og vil støtte opp om elevers utvikling av kildevurdering og digital kompetanse. Skolebiblioteket er en arena som åpner opp for erfaringsdeling og refleksjon i fellesskap.

Læringsglede:

Skolebiblioteket er en arena hvor alle elever vil kunne motiveres og utfordres til å utvikle potensialet sitt. I skolebiblioteket finnes forskjellig type litteratur, i forskjellige format, med ulikt nivå. Hvert barn vil få hjelp til å finne det de vil lese på skolen og på fritiden. Rett bok til rett barn er viktig! Leselyst motiverer til mer lesing, som gir mengdetrening.

Demokrati:

På skolebiblioteket får elevene hjelp til å finne, bruke og vurdere informasjon fra ulike kilder. Eleven får støtte i å utvikle sin informasjonskompetanse og bli en kritisk leser. De får støtte til å se sammenhenger i demokratiske prosesser, ytringsfrihet, menneskerettigheter m.m. Slik forberedes elevene til å bli aktive deltakere i et demokratisk samfunn.

Bærekraft:

Biblioteket er tuftet på delingskultur med gratis tilgang til kunnskap og litteratur for alle. Skolebibliotek bidrar til å redusere betydningen av elevers sosioøkonomiske status. Jf. Bærekrafts mål nr. 1 og 4.

Utforskning:

Et skolebibliotek som er integrert i undervisningen og i skolehverdagen er en læringsarena som bidrar til å pirre elevens nysgjerrighet, engasjement og utforskertrang. Lesing fremmer elevers kreativitet og stimulerer fantasien.

Skaperglede:

Et skolebibliotek som er godt bemannet og utstyrt kan være en teknologisk arena som bidrar til innsikt, økt informasjonskompetanse, digital dømmekraft og engasjement. Utfolding av skaperglede kan stimuleres med skaperverksted og annet utstyr som kan brukes i læringsarbeidet.

Mestring og motivasjon:

Skolebiblioteket er en differensiert læringsarena. Her finnes mangfoldig litteratur og en vil kunne imøtekomme elevers ulike behov og forutsetninger. Tilpasset litteratur vil gi elevene gode leseopplevelser og mestringsfølelse, som igjen vil gi motivasjon til å lese og lære mer.

Dybdelæring:

Skolebiblioteket er en arena for læring, tverrfaglighet og utforskning. Eleven får tilgang til ulike kilder og veiledning i å vurdere og bruke disse. Slik legger vi grunnlag for en dypere forståelse og innsikt.

Standard for skolebibliotek

Skolebiblioteket som pedagogisk ressurs

- Skoleledelsen er godt kjent med lov og forskrift om skolebibliotek og ser verdien av et godt skolebibliotek
- Skolebiblioteket skal fungere som et læringscenter og være en integrert og varig del av skolens pedagogiske virksomhet
- Skolebiblioteket er tydeliggjort i skolens planer
- Skolen har gode rutiner for samarbeid mellom skolebibliotekar og lærere
- Skolebiblioteket fungerer som en trygg sosial møteplass for elevene

Skolebibliotekets rolle for elevenes læring

- Skolebiblioteket spiller en viktig rolle i arbeidet med å utvikle elevenes språk- og lesekompetanse
- Skolebiblioteket har en sentral rolle når det gjelder elevenes opplæring i informasjonskunnskap, kritisk tenkning og kildebruk
- Skolebiblioteket er en arena for litteraturformidling med et variert utvalg av oppdatert skjønn- og faglitteratur som stimulerer til lesing
- Skolebiblioteket er tilrettelagt som en læringsarena der innovasjon og teknologiske aktiviteter kan foregå

Skolebibliotekets rammer

- Skolebiblioteket har et godt utvalg av litteratur på ulike språk tilpasset elevgruppen
- Skolebiblioteket bør være åpent og tilgjengelig for elevene hele skoletiden
- Skolebibliotekaren bør ha bibliotekfaglig og pedagogisk utdanning
- Skolebiblioteket er et innbydende rom og har en sentral plassering på skolen
- Rektor setter av et årlig bokbudsjett for skolebiblioteket

Fra skolebiblioteket på Haraldsvang ungdomsskole

Rektors ansvar

- Sørger for bemanning, åpningstider og ressurser som gjør at skolebibliotekaren aktivt kan bidra til elevenes språk- og kunnskapsutvikling, i samarbeid med lærerne
- Sikrer at skolebibliotekaren har relevant kompetanse for oppdraget, og får mulighet til å delta i kompetanseutvikling (f.eks. kurs, samlinger og nettverk)
- Ser til at skolebibliotekaren deltar i skolens fellesmøter slik at hun/han holder seg oppdatert på blant annet skolens arbeid med det lokale læreplanarbeidet
- Legger til rette for samarbeid mellom skolebibliotekar og lærere
- Sikrer at skolebiblioteket fungerer som en læringsarena, hvor digitale- og analoge læremidler har plass
- Legger til rette for elevmedvirkning til drift og innhold
- Legger til rette for et godt samarbeid mellom skolebibliotekar og kommunens koordinator
- Fremmer bruk av folkebibliotek

Skolebibliotekarens ansvar

- Utvikler og følger opp skolebiblioteket i samarbeid med rektor, lærere og elever i samsvar med skolens målsetninger
- Utvikler sin kompetanse innenfor språk- og leseutvikling
- Utvikler sin kompetanse i medie- og informasjonskunnskap
- Har god kjennskap til LK20
- Deltar på kurs, samlinger og nettverk
- Bidrar i undervisning med kildekritikk og informasjonssøk. Veileder elever, lærere og andre aktuelle medarbeidere
- Er en samarbeidspartner for lærerne i tverrfaglige tema og prosjektarbeid
- Samarbeider med lærerne om lesestimulerende tiltak
- Samarbeider med lærerne om å finne rett bok til rett elev
- Holder seg oppdatert på ny barne- og ungdomslitteratur og egnet faglitteratur
- Samarbeider med skolebibliotekkoordinator om innkjøp, samlingsutvikling og kassering
- Organiserer elevmedvirkning i drift av biblioteket
- Holder seg oppdatert på biblioteksystemet

Lærerens ansvar

- Bruker skolebiblioteket aktivt i det pedagogiske arbeidet
- Samarbeider med skolebibliotekar om bruken av skolebiblioteket i tråd med skolens planer
- Samarbeider med skolebibliotekar om
 - lesestimulerende tiltak
 - finne rett bok til rett elev
 - opplæringen av elevene i informasjonssøk og kildekritikk
- Bruker skolebiblioteket som en lesestimulerende arena, læringscenter og et "annerledes" rom for elevene
- Gjør seg kjent med tilbudene som finnes og utvikles ved Folkebiblioteket

Skolebibliotekkoordinator ansvar

- Legger til rette for et godt samarbeid med skolebibliotekarene
- Støtte med opprydding/kassering og samlingsutvikling
- Veilede skolen i utforming av skolebibliotekrommet
- Opprette og administrere fagforum for skolebibliotekarene
- Tilrettelegge for og bidra med kompetanseheving i skolebibliotekutvikling
- Støtte opp om lesestimulerings tiltak og bidra med litteraturformidling til ansatte og foresatte
- Tilby klassebesøk og formidling på folkebiblioteket
- Samarbeide om DKS arrangement
- Organisere innkjøp og fordele KF bøker til skolene
- Registrering, katalogisering og klargjøring av materiell til skolene
- Levere klargjort materiell med tilbud om formidling, fysisk eller digitalt
- Drift av teknisk utstyr til katalog og utlånsmaskin i skolebiblioteket
- Gi opplæring i katalogsystem
- Tilgjengeliggjøring og administrering av elektroniske ressurser
- Depot av fremmedspråklige bøker som fremmer flerspråklige elevers behov for tilpasset litteratur, også på morsmålet
- Rapportere på årlig statistikk for skolebibliotekene

Elevmedvirkning

Skolebiblioteket er elevene sitt bibliotek

Det er ønskelig at skolebiblioteket er tilgjengelig for elevene i skolens åpningstid, og at elevene kan komme innom når de har anledning til det, selv om det ikke er betjent. Selvbetjeningsutstyr i alle skolebibliotekene gjør dette mulig. Det signaliserer at bøker og lesing er viktig, og at skolebiblioteket er en naturlig del av skolen. Økt tilgjengelighet vil gi mer bruk, og behovet for rydding vil bli større. Elevene selv kan få mulighet til å bidra som bibliotekassistenter. **Vi ønsker at elevene skal bli engasjert i skolebiblioteket sitt.**

Elevene er en stor ressurs i drift av skolebibliotek, og gir en merverdi til skolebiblioteket, når det legges til rette for det. Når elever blir involvert, får ansvar, tillit og blir hørt, øker engasjement, motivasjon og aktivitet. I tillegg er de gode rollemodeller for andre elever. Gode eksempler finner du blant annet på Skolebibliotek.no

Flere studier har vist at når elever anbefaler bøker for hverandre, leser for hverandre og samtaler om litteratur, så øker også motivasjonen og engasjementet for lesing. (Mitchell 2018, Henning 2019)

Forslag til arbeidsoppgaver for bibliotekassistenter:

- Innlevering
- Hylleplassering
- Rydding
- Lage utstillinger
- Lage arrangement (Verdens bokdag, bokkaffe m.m.)
- Formidle litteratur til yngre elever
- Lage digitale bokpresentasjoner

Dette er hva elevene sier at de sier at de ønsker at skolebiblioteket deres skal være:

Fra skolebiblioteket på Skåredalen skole

Fra leseplan

1. - 4. trinn

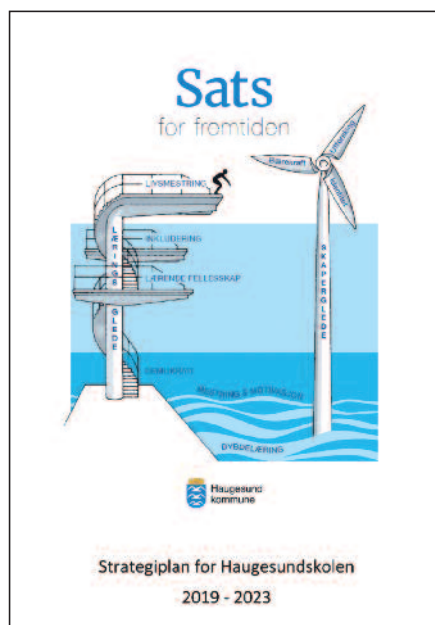
- Ha tilgjengelig et utvalg bøker/tekster av ulik vanskegrad
- Sette av tid til høytlesing hver dag
- Daglig lesing tilpasset nivå
- Legge til rette for leseaktiviteter og ha rikelig og lett tilgang på tilpasset og variert lesestoff
- Systematisk bruk av skolebibliotek og oppmuntring til bruk av folkebibliotek

5. - 7. trinn

- mengdelesing
- bruke tekster tilpasset elevens nivå
- Ha tilgjengelig et variert og oppdatert utvalg av bøker (også lydbøker)
- Sette av tid til individuell lesing hver dag med aldersadekvate tekster
- Tilgang til oppdatert litteratur som er tilpasset deres leseferdigheter
- Tilgang til ulik type litteratur: skjønnlitteratur, faktabøker, småbøker, tidsskrifter, tegneserier, aviser, internett og fagbøker
- Lese selvvalgt litteratur jevnlig under tett oppfølging av lærer
- Jevnlig skape interesse for litteratur og stimulere til leseglede for eksempel gjennom leseprosjekter
- Bruk av bibliotek og ressurspersoner

8. - 10. trinn

- sikre nok tilgang til ulik type litteratur både skjønnlitteratur og faglitteratur
- besøke/bruke skole- og folkebibliotek

Fra skolebiblioteket på Haraldsvang ungdomsskole

I boka «Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA» peker leseforsker Astrid Roe på at det er en klar sammenheng mellom fritidslesing og økt leseforståelse. Hun løfter fram skolebibliotekets rolle i arbeidet for å gi elevene like muligheter til god leseforståelse: «Et mål må uansett være å gi alle barn og unge, uavhengig av sosioøkonomisk status og kjønn, like god tilgang til lesestoff og hjelp til å finne fram til tekster som engasjerer dem. Gode skolebibliotek kan bidra positivt i dette arbeidet.» (s. 131)

[Boka kan leses gratis på nett.](#)

Kildeliste

- Forskrift til Opplæringslova §21 – 1 Tilgang til skolebibliotek
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringsloven%20skolebibliotek#KAPITTEL_10
- Haugesund kommune: «Leseplan, 1. – 10. trinn, Haugesundskolen
https://www.haugesund.kommune.no/images/hkskole/Filer/leseplan/Leseplan_Haugesundskolen_1_-_10_trinn.pdf
- Haugesund kommune: «Strategiplan for Haugesundskolen 2019 – 2023»
https://www.haugesund.kommune.no/images/hkskole/Filer/Strategiplan_for_Haugesundskolen_2019_-_2023.pdf
- Henning, Åsmund (2019) Leselyst i klasserommet – om trusler og redningsaksjoner, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Hjellup, Line red. (2018) Skolebiblioteket, læring og leseglede i grunnskolen Oslo: Cappelen Damm
- Jensen og Frønes red. (2020) Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA Oslo: Universitetsforlaget https://www.idunn.no/like_muligheter_til_god leseforstaaelse
- Nasjonalbiblioteket: Rom for demokrati og dannelse. Nasjonal bibliotekstrategi 2020 - 2023
<https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-enderlig-uu.pdf>
- Oslo kommune: Kvalitetsutviklingsplan for skolebibliotekene i Oslo
https://aktuelt.osloskolen.no/siteassets/nyheter/skolebibliotek_kvalitetsplan2020.pdf
- Oslo kommune: Skolebibliotekstandard for Osloskolen
https://aktuelt.osloskolen.no/siteassets/nyheter/skolebibliotekstandard_ude_2020.pdf
- Opplæringslova §9-2
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringsloven%20skolebibliotek#KAPITTEL_10
- Skolebibliotek.no – «Skolebibliotekassistenter»
<https://www.skolebibliotek.no/drift-av-skolebiblioteket/skolebibliotekassistenter/?fbclid=IwAR1uSeU1mKCeFDqp6LvPudv2SFgztDzC2xgQP6ddzksXXNT2dJfk8FXA7B8>
- Ørjasæter og Skaret red. (2019) Litteraturformidlingens areanar og praksiser Oslo: Cappelen Damm Akademisk

POESI

Novelle

← Tegneserie →

FRITTSTÅENDE

KRIM

ROMANER

LYRIKK

Haugesund
kommune

